

ШКОЛСКИ ЛИСТ.

Брой 11. У Сомбору 15. Јуниа 1867. Год. IX.

Школски Лист излази месечно дваред: сваког 15. и последнѣг, а Приятель србске младежи излази као додатак школскога Листа. Цена е за оба Листа 4 фор. на годину.

Походенѣ школе.

Са свию страна чую се тужбе, да деца врло неуредно школу походе. Да е ово главна сметња, те не може школа да оно истера, што се прописуе, о томе нема сумнѣ. Моє би дакле мненѣ било, да сви учитељи своя искуства и мненя о овом јавно изложе, шта би се имало чинити, да деца уредно школу походе, а нарочито да се о том изяве, шта ми учитељи сами у томе чинити имамо, да нам деца уредниє долазе.

Ево я свое мненѣ изявлюем, и држим, да ће походенѣ школе сила уредниє бити, чим ми следеће чинити предузмено :

1. Ако сваки од нас свою дужност савестно вршио буде у школи и ван школе, ал тако, да деца добию волю на ученѣ, и да се радую школи; а сваки од нас добро зна, шта могу деца над своим родитељима у овом погледу, сваки зна, да кад се буду деца сама отимала, да иду у школу, врло мало ће се тако злих родитеља наћи, кои ће их одвраћати од школе и непуштати на науку, па држим, да ће тим однасти гомила одсуства од школе.

2. Иштимо строго, да се свако одсуство са довољним узроком извини, и да нам се одма и напред обяви, кад ће ко и зашто од школског часа да изостане.

3. Учинимо, да надзиратели и старатели школски школу чешће посећую, и да увек попис одсутних прегледе, па да похвале ону децу, што уредно долазе, похвала сила вреди особито код нашега света, а да опомену оне што изостаю, да и деци особито родитељима важност школе и науке свойски представе и да се покажу, како и они држе за ствар од највеће важности, да сви уредно школу походе.

4. Учинимо сами, или умолимо свое висше школске власти,

да се њиовом препоруком и заузимањем у свакој општини наредe комисије, коих ће дужност бити само о томе старати се, да се школа уредно походи, а комисије саме нека наредe, како ће немарљиве виаџи корети и казнити. У реду би било, да у тој комисији буду чланови надзиратељи и старатељи школски, ако е икако можно, да уђе и који од чиновника и од люди, кои се у општини држе за најотменије, али и усталци, којима ће ствар ова на срдцу стаяти, кои ће ићи и говорити оцевима и матеряма, а не само заповедати, грдити и пандурити. Та комисија да се састав бар сваког месеца едаред, па да прегледа листе одсутних, и да чини онс, што по договору наредили буду, да се чини са онима, кои би своју децу одвраћали од школе ил непазили, да уредно долазе. Я држим, да би ова средства учинила, да деца сила уредније у школу долазе.

Молим да и остала браћа учитељи, особито учительске скупштине свое предлоге о овом саобште.

ПСАЛОМ 91.

Славопѣв Господу Богу, што усређује оне, кои Нѣга поштују. —

(Една лекция из Псалтира у III. разреду основне школе).

Благо естъ исповѣдатиса Господеви, и пѣти имени тво- емѸ вышній, возвѣщати забѣра милость твою и истинѸ твою на вѣкѸ ноць.

Лепо е и красно славити Господа, и пояти Твоме имени о Свевышньи Боже, па казивати милост твою и твою истину, сваке ноћи. Лепо е Бога славити и хвалити не само даню него и ноћу. — Шта е дужан чинити сваки Християнин у вече пре него што легне спавати? А шта нам валя свако ютро радити? Како се зове она Богомоля што се у цркви свако ютро држи? Есте ли кадгод чули да се ово свето изречение у цркви чита? Кад то бива и у ков дане? (тежатником и у ускршньи пост на свршетку ютрениа изговори ово обично старешина црквени). Чиме ми можемо најболѣ име Божие славити? (Нашии добрим и богоугодним владанѣм).

Въ десятострѣниѣмъ Ѳалтира съ пѣснѣю въ гѸслѸхъ.

Лепо е славити Бога на свирки од десет жица с' поянѣм уз гусле. — Псалтир зове се свирка, која е налик била на лиру код старих Грка. Уз ту свирку и уз харфу, гусле и китару появи су Евреи песме у славу Божию. У спомен тога и данас се у гдеким црквама над певницама налазе изрезане или насликане оваке свирале.

Гакъ возвеселилъ ма еси Гди въ твореніи твоємъ, и въ дѣлѣхъ рѣкъ твоєюмъ возрадоуяса.

Ер си Ти Господе мене развеселио у твоима тварима и у дѣлима твоихъ руку я ѣу се радовати. Сматрајући све што си Ти Боже створио, и паметно употреблюјући за одржанѣ живота мога рану, ваздух, одело и сва друга блага, што ми Ти Боже даеш, я се радуем, и радујући се Тебе славим и хвалим. Шта ми све од Бога добиямо? На чему смо дакле ми дужни Богу захвалити? Како треба да ми сматрамо наш живот и наше иманѣ што смо наслѣдали ил' с' правом муком стекли? (као дар Божиј). — Коя треба да е najveћа радост за сваког богатог човѣка? (Кад од богатства свога учини какву милостиню и задушбину Бога ради и на славу Божию).

Гакъ возвеличишася дѣла твоя Гди: сѣлаш оуглабѣишася помышленія твоя.

О како су велика (величаствена) дела твоя Господе, врло су дубоке помисли твоје; неиспитане су намере твоје! Ми люди нисмо кадри свагда докучити Божию намеру, ал знамо и вѣруемо, да е све што он чини врло добро, и да све то на нашу праву срећу смѣра. Кад нам се каква несрећа догоди, нетреба да очаявамо, него валя да ю као Божие попуштенѣ сматрамо или као дело карајућега Отца, кои на то иде да се ми поправимо, кои ће нас опет помиловати ако то заслужили будемо, и кои се најболѣ за нас стара, кои нас у злу оставити неће.

Мѣжъ безъменъ не познаетъ, и неразѣмивъ неразѣмѣетъ сиухъ.

Човек безуман непознае и неверуе, да е сав свет и све у нѣму твоје дело и да се ти за нас свагда најболѣ стараш; а и неразуман човек то не увиђа, неразуме; будала и луда не може и неће да схвати и да припозна, да е Господ Бог сав свет створио, и да се за нас стара.

Внегда прозакоса грѣшници јако трава, и проникоса еси дѣлајущии беззаконіе, јако да потречатса въ вѣкъ вѣка.

Све кад би грешници кляли као трава, и све кад би ницали сви они, кои чине неваљалства; ипак ће се они истребити

увек и до века. Може гдеком неваљалом човеку срећа послужити да стече, да буде богат и да га люди поштују; ал ипак е он несрећан; ер га савест непрестано гризе, и зло ће проћи до последка, пропастиће занавѣк. „Што е отето, то е и проклето, и неправо тециво нема на себи божиега благослова. — Неправо тециво непрелази на треће колено.“

Ты же вышній во бѣкхъ Гди.

Ал ти си Господе увек Найвисши. Ко се год невлда по божіой вољи тай ће зло проћи до послѣдка; ер жив е Бог на небу, и он ће свакоме право и по заслуги судити.

Іакъ се брази твои Гди, іакъ се брази твои погикнѣтъ, и разидѣтъса вси дѣлающіи беззаконіе.

Ер гле, твои неприятельи Господе (то ест неваљалци и безбожници) пропашиће, и разићиће се, распудиће се сви, кои чине неваљалство.

И вознесетса іако єдиногога рогъ мой, и старость моя въ єли маститѣ.

И чело мое подићиће се горе, као рог у єдногога (инорог животно); я, љу ведрим челом слободно гледати, ер се немам зашто стидити, и старост моя битиће у мастном зейтину то ест я љу по божіой милости дочекати крѣпку и здраву старост. Човек, кои се од дѣтињства поштено и паметно влада, кои е трезвен и умерен, кои се Бога бои а люди стиди, слободан е весео, здрав задоволян и ведра чела; нема се ни одкога бояти ни стрепити, и он може ако буде божия воля дочекати здраву старост, и у старости битиће кренак ведар, задоволян и добре вољѣ.

И воззрѣ око мое на враги моя, и востажуыа на ма лѣквнѣющыа оуслышитѣ оухо мое.

И око ће мое слободно гледати на мое неприятельѣ, и уво ће мое слушати лукавце, неваљалце кои против мене устаю. — Ко се Бога бои томе неће неваљали люди с' облагиванѣм наудити моѣи, и он ће им до последка смело у очи погледати и речи нѣихове чути моѣи, па ће се с' том побѣдом наслаћивати, и осећати да е Бог праведника избавіо из свию замки, што му неваљалци подметаше.

Праведникъ іако фінізъ процвѣтетѣ, іако кедръ иже въ дѣбанѣ оумножитса.

Праведник ће процвѣтати као финик (палма или урма високо дрво у Палестини и на истоку, кое у мѣсто граня из врха свога велико грдно лишће тера и то му сачинява круну,

а плод е на едной врсти од тих дрва урма кою ми у дућани под именов морских шљива купуемо); и као кедр на ливану тако ће се умножити. Праведник ће свагда напредовати и праву срећу уживати. Кад се ово пое у цркви као прокимен (На Ђурђев дан о јутреню пред читанѣм св. Евангелия). А зашто се баш онда пое? (зато да ми, чујући у духовним песмама како е св мученик страдао неочаявамо, него да се из речи св. Евангелия. што се тада читаю, уверимо да Бог праведнике неоставља, и да е смрт сваког мученика умножавала број християна, и нѣи снажила у вѣри и у доброме животу.

Насаждѣнїи въ домѣ Господни, въ дворѣхъ Бога нашегъ процвѣтѣтъ. Вѣще оумножатся въ старости маститѣ, и благопрїемлюще ксѣдѣтъ.

Кои су усађени у дому Господнѣм, тѣи ће у дворовима Бога нашега и процвѣтати; јошт ће се у старости умножити, и плод ће добар приносити. Кои се люди у закону Божием у своје детиньству васпитаваю; тѣи ће по закону Божием у младости живити, а у старости кадри ће бити и друге люде на добро упућивати.

Да возвѣстатъ, ꙗко правъ Гдѣ Богъ нашъ и нѣсть неправды въ немъ.

Бог ће им у старости ту милост дати, да казую другима людма, да е праведан Господ Бог наш и да нема у нѣму неправде. —

Нешто о основним школама у Србији и о наукама што се у овима уче.

У шестоме броју Школскога Листа поштовани писац „Приметба на извештај о станю школа у Србији“ изрекао е желю, да му кои од учитеља из Србије точније саобшти: „шта се у основним школама мушким и женским, варошким и сеоским учи, и како се успех истера.“

Да би овой жельи велештованого г. писца задоста учинио, а притом и укупну осталу о просветним србским заведењима знати жельну браћу Србе задовољио, потрудићу се, да им овде право станѣ основних школа у Србији са оним наукама, што се у нѣима уче, колико узмогу точније и јасније, опишем.

Да започнем дакле о школама.

Основне у Србији школе деле се на варошке и на сеоске, а уз то још и на мужке и женске. Варошке школе, постоје у свима окружним местима и у другим већим варошима, и састоје се из четири, а сеоске састоје се из три разреда. Варошким школама припадају и женске школе, јер оне постоје само у већим варошима, а састоје се као и варошке мужке из четири разреда, осим где стањ ствари то недопушта, на прилику, где је школа скоро отворена, или где, из коих других узрока, нема довољно ученица за сва четири разреда. — Сваки поједини разред свршава се за једну годину школску, која почиње 1. Августа, а завршује се свршетком Јунија. Месец Јулије служи на одмор школски. Време дакле учења траје по варошима четири, а по селима три године. — Обвезаност за шљанје деце у школу одређена је слѣдећим правилом закона о устройству осн. школа у Србији:

„Сваки треба (а није дужан?!) своје дете да да у школу да се по хришћанској науци воспита и научи основним наукама.“ — „Обштина, која има преко 250. домова, дужна је на сваки 100. домова дати 10. ученика.“ — „У школу се узимају деца из имућни или задружни кућа и из они, које двоје или више деце имају, како се где потреба укаже.“

Из овога се дакле јасно види, да народно изображење у Србији није — по мишљењу господина писца приметба — за свакога баш толико обвезно; него је то остављено више собственом убеђењу и вољи појединих родитеља, као чланова народа. К овоме додајте још и то, како се она мало пре речена, законом изказана „потреба“ код понекога капетана, кмета, па можда и самога учитеља сасвим овлаш схваћа и узима, па се онда нимало нећете чудити, што се у Србији, поред свеколиких најзгоднијих за изображење околности, једва $\frac{1}{2}$ деце за будуће разумне грађане спрема, а сви осталих 7. делова у глупости и пуком незнању остају. —

Изложивши доведе укратко стањ осн. у Србији школа са начином шљанја деце у њих, прелазим к решењу питања: „шта се у осн. школама мужким и женским, варошким и сеоским учи?“

На ово питање мислим да ћу најзгодније одговорити, ако поштованим читаоцима поднесем на преглед оно, што глава 11. „Педагогично - методичног настављена“ у томе погледу за

осн. мужке школе одређуе, а доцније ћу показати и шта се учи у осн. женским школама.

По томе правилу у осн. мужким школама предају се и изучавају ови предмети :

а) У I. осн. разреду, и то :

Првога полгодия :

1) Штица и Буквар : познаванѣ писмена и сричанѣ са грађанским писменима; 2) Писанѣ грађанских писмена на табли; 3) Наизуство ученѣ броева до 100, писанѣ такових на табли и броянѣ са стварима; 4) Наизуство ученѣ молитава : Оче наш, и Богородице Дѣво.

Другога полгодия :

1) Продуженѣ Буквара, т. е. читанѣ са грађанским писменима; 2) Познаванѣ црквених, писмена, сричанѣ и читанѣ; 3) Продуженѣ писаня на табли, и почетак по прегледаоници; 4) Наизуство ученѣ броева до 1000, писанѣ такових на табли (и броянѣ са стварима); 5) Наизуство ученѣ Символа вѣре.

б) У II. осн. разреду.

Првога полгодия :

1) Читанѣ србско; 2) Читанѣ славенско; 3) Продуженѣ писаня по прегледаоници; 4) Наизуство ученѣ таблица сабирања и одузимања и прва два вида рачунања са едноименим броевима; 5) Кратка црквена Историја : стари завет; 6) Прва знања наизуст : прва и друга глава; 7) Наизуство ученѣ молитава пре и после обѣда, пре и после спавања; 8) Пѣниѣ.

Другога полгодия :

1) Читанѣ србско; 2) Читанѣ славенско; 3) Писанѣ по прегледаоници; 4) Наизуство ученѣ таблица множења и делења и друга два вида рачунања са едноименим броевима; 5) Кратка црквена Историја : нови завет; 6) Прва знања наизуст : трећа и четврта глава; 7) Наизуство ученѣ Десет заповеди божињих; 8) Пѣниѣ.

в) У III. осн. разреду.

Првога полгодия :

1) Читанѣ србско; 2) Читанѣ славенско; 3) Писанѣ по прегледаоници и по казивању; 4) Прва два вида рачунања са

разноименим брѣвима; 5) Кратки катихисис : прва част; 6) Прва Знаниа наизуст : пета и шеста глава; 7) Кратки обшти земљопис : математични и естестваствени.

Другога полгодия :

1) Читанѣ србско; 2) Читанѣ славенско; 3) Писанѣ по казиваню; 4) Друга два вида рачунаня са разноименим брѣвима; 5) Кратки Катихисис : друга и трећа част; 6) Прва Знаниа наизуст : седма и осма глава; 7) Кратки обшти земљопис : грађански (о свима 5 честима света.); Пѣние оба полгодия.

г) У IV. осн. разреду.

Првога полгодия :

1) Читанѣ србско; 2) Писанѣ по казиваню; 3) Рачунанѣ у сва четири вида са разноименим брѣвима; 4) Повторанѣ целе кратке Црквене Истории; 5) Србска Граматика до глагола; 6) Кратка србска Историја до Кнеза Лазара; 7) Кратки земљопис : о Срби.

Другога полгодия :

1) Србско читанѣ; 2) Писанѣ по казиваню; 3) Рачунанѣ са простим тройним правилом; 4) Повторанѣ целога Кратког Катихисиса; 5) Србска Граматика до синтакса; 6) Кратка србска Историја : од Кнеза Лазара до најновијег времена; 7) Кратки земљопис : о земляма европског царства турског; 8) Пѣние у оба полгодия,

Од свию доведе изложени наука у сеоским школама, где едан учитель а три разреда има, имаю се изучити оне, које су за прва три разреда означене; а у варошким, где има најманѣ по два учителя, а свуда по четири разреда, свршаваю се науке, означене у сва четири разреда. —

(Продужиће се.)

Катихизичке Беседе.

БЕСЕДА 3.

О Символу вѣре.

„Вѣдинъ Господь, едина вѣра, едино крещеніе.“ (Ефес. 4. 5.)

Пре смо говорили о вѣри, а и сад ћемо говорити о вѣри. Но онда смо говорили о том, почему и како смо дужни вѣровати.

а сад ћемо говорити о том, у што смо дужни вѣровати. Пре смо разматрали вѣру као добродѣтель, као благодатну силу; а сад ћемо разматрати вѣру, као закон, као одкривенѣ Божие.

Истине вѣре православно-християнске, као што смо пре рекли, изложене су укратко у Символу вѣре, кои се починѣ речма: „вѣрѣю во єдинаго Бога.“ Реч „Символъ“ узета є из Грчког езика, у ком два значеня има: збор или укупност, и знак или одлични знак. Оба та значеня могу се придати и к Символу вѣре: Он є збор и укупно изложенѣ истина, или догмата вѣре, и у єдно знак, коим се одликую християни од поганика, православни од еретика.

Кад є, за кога, и ким саставлѣн Символ вѣре? На то одговара Историја вселенске цркве слѣдеће: Исус Христос и Божествени ученици нѣгови посеjali су по свету семена спасителног ученя; но враг рода човечиег посеjо є по нѣму куколь, — появилe се ереси, т. є. ученя лажна, несагласна са правим исповеданѣм вѣре. Докле су ереси ово не силне, ово пак не опасне биле, — то су односно до тих спорова свети отци и пастири Цркве сами, посебно или на местним саборима по даной им од Бога власти, на основу светог писма и преданя, осуђивали еретике и нѣово неправо ученѣ, и определявали су право ученѣ. Но у четвртом вѣку появи се нечистива ерес Ариєва, која є изопачила єдан од најглавниѣх догмата християнске вѣре и свратила с пута истине врло многе. Тада се саберу светитељи и богомудри мужеви цѣле вселенске Цркве у Никею, разматраше и потом предаше вѣчном проклетству ерес Ариєву, и у точним, ясним речма изложише право исповеданѣ вѣре. Символ вѣре, кои є на том првом вселенском сабору саставлѣн, потврђен є и од чести допуњѣн на другом вселенском Константинопольском сабору, кои є осудио Ерес Македониеву. Од тог се доба то исповеданѣ вѣре свето и ненарушимо чува и држи у святой православној цркви, која одбацує од себе сваког, кои се усуди нѣму што додати и одузети од нѣга, ма то само и єдна єдина реч била.

Свети отци разделили су Символ Вѣре на дванајст чести или чланова, као што на тѣлу човечиєм сваки уд има своє засебно место, свой особени и нуждни значай, а сви удови уєдно узети саставляю єдно премудро устроєно тѣло; тако треба да се у Символу Вѣре сваки догмат прими и исповѣда оделѣно, посебно и све с єднаком живом вѣром. Пре него што приступимо к подробном изясненю сваког члана за

себе, изложићемо кратки садржај свију у обште. Главни е предмет и као основ Символа Вѣре, ученѣ о Пресветој Троици. Найпре е речено о Богу Отцу, затим о Богу Сину, и нај- после о Богу Духу Светом. По наособ садржи Символ вѣре у себи слѣдеће истине: Бог е по существу свом едан но триличан. Бог отац створио е чрез сина свог свет видими и невидими, Ангеле и люде. Све е у нѣговој власти, свим у- правља, о свему промишљава. Господ Исус Христос единородни е син Бога Отца, рођен пре свију векова, као што се рађа видело од видела, зраци од сунца. Син Божји едносуштан е и раван Богу Отцу, он е прави Бог, ным е створено све што существуе. Ради нашег спасеня и искупленя люди од нѣнових грѣхова, сишао е Господ Исус Христос с не- ба, родио се и постао човек од пречисте Дѣве Марие, дѣйством Светога Духа, био е савршени човек, т. е. примио душу и тѣло човечие. Страдао е доброволно, распет био и погребен, — то се збило, кад е управља Юдеом понтие Пи- лат, наместник Римског Императора. Трећи дан после погребя, васкрсао е Господ из мртвих, као што су предсказали свети пророци. После васкрсеня у четрдесети дан вознесао се Исус Христос на небо и сео с десне стране Бога Отца т. е. примио е, као Богочовек Божествену власт над искупљеним светом. Но господ који се вознесао на небо, доћи ће опет на ново на земљу у слави, да суди живим и мртвим, који ће тада вас- крснути. Царству нѣговом неће бити края. Дух свети излази од Бога Отца; Он е Господ, т. е. он е прави Бог, коме пристои еднако кланяњѣ и слава као и Богу Отцу и Богу Сину. Он све оживљава својом благодаћу; Он говори усти светих Про- рока и Апостола. Християнин дужан е вѣровати и у свету, саборну и Апостолску Цркву, т. е. с правом вѣром и побож- ношћу примати нѣно ученѣ, уставе и Тайне. Крштењѣ е еднo кое се неповторава, у ком се дае човеку оставленѣ грѣхова. Сви умрли васкрснутће пре другог долазка Христовог, сѣди- ниће се с тѣлом своим и изићи ће на страшни суд Христов; на суду том праведници добиће вѣчно блаженство, а грѣшници биће предани на вѣчне муке.

То су истине, кое Символ вѣре у себи садржи, и о ко- има ћемо доцније подробно говорити. Многима су од нас те истине сад већ као обичне постале, с тога их нецѣнимо свагда као што треба, нити познаемо сву нѣнну важност, нити бла- годаримо оном, који нам их е дао. Но сѣтите се, да за 5 хи- ляда и пет стотина година *кис зрво* род човечји многе од тих

истина, да су и сами старозаветни праведници желили слушати оно, што ми слушамо, и нису чули. Опомените се, да е ради тог, да би казао свету те истине, сам Син Божији постао човеком; да су те истине запечаћене и потврђене Духом Светим, проповедане од светих Апостола и Богом умудрених мужава цркве, и да су за њи проливали мученици крв своју. Те дакле најглавније истине свете вѣре наше треба да сачињавају основ цѣлом духовном животу нашем, оне треба да постану темелъ наших мисли, наших чувствованя и надежда, о њима и за њи даћемо ми едином одговор пред свесилним и најпресудниим Судном живих и мртвих.

Ако прилѣжно размислимо о свему том, то ћемо сами увидити, да нас веже најсветија дужност да учимо истине свете православне християнске вѣре с највећом прилѣжношћу и љубављу, да их примамо с пуним уверењем, и благодарношћу к намаем Спасителю, да их исповедамо и изясњавамо речма и поступком свагда и пред свима, ма да би се лишили времених добитака, удовољства, па и самог живота.

Господе Боже наш! Дай нам, да едним устима и едним срцем, на земљи и на небу исповѣдамо и слаavimo пречастно и велелѣпно име твое: Отца, и Сина, и Светога Духа! Аминь.

† Јован Петровић.

Немила смрт изтрже нам опет из средине наше едного ваљног и вредног радина на пољу народне просвете.

Честити професор велике Гимназије Новосадске Јован Петровић пресецио се у вечност ноћу између 26 и 27 Мая у светосавском манастиру Кувеждину, куда е по савету лекарском отишао био да потражи лека за своје слабачко здрављѣ.

Покойник е био едан од оних младих Србаља, кои се уче, да науком роду свом на ползу буду; он е презревиши сву славу, која би га као учена човека на другим стазама живота срести могла, посветио био сав живот и сав труд свой најплеменитијем, али код света још слабо припознатом учительском и списатељском деланю, и већ за кратко време оостручнога јавнога рада, показао е правац у коме би роду свом верно послужио, да му е Бог дуже живота подарио.

Јован Петровић родио се год. 1841 у Шайкашком баталиону у селу Госпођинцима, где му е Отац народни учитель био. Ту

у Госпођинци, затим у Ковиљу и у Тителю сврши он основну школу. Њгов брат покойни Архимандрит Гервасије одведе га собом у Гомирѣ и даде га на науке у Рѣчку, и у Горњокарловачку гимназију. Трећи гимназијални разред дође он слушати у Карловце и ту сврши све остале разреде до осмога, а овај последњи заврши у Пешти поставши год. 1860. питомцем Текелиног Заведения. Пошто положи испит зрелости, отда се на ученѣ наука у философском факултету, где трогодишњи теџај сврши и за професора Гимназијалног приправи се. Особити е любитель био природних наука и из ових се највећма приправљао. Године 1865. постао е професором Историје у карловачкој Гимназији, а године 1866. прешао е за професора у Гимназију Новосадску, где е Математику и Природне Науке предавао. Јошт као ђак у Пешти списао е неколико позоришних дела, и дописивао е у Србске Листове. За ове последнѣ две године шилао е природописне слике у „Матицу.“ У Пријателю Србске Мladeжи, имамо од њга два красна популарно списана природописна чланка и то у бр. 10. год. 1866 под насловом „Пас,“ и у бр. 3. ове год. под насловом „Препелица.“ Но најлепши споменик млађаног труда свога оставио нам е покойник у књизи: „Наука о Животиняма“ коју е за ученике на нижим гимназијама и реалкама по Дру А. Покорноме списао и ове године о свом трошку на свет издао.

Као што е покойник умео лепо и разумљиво за народ писати, тако е имао он и лакост и вештину у предавању, са чега су га ученици њгови веома радо имали, и са заузманѣм слушали предавања њгова. —

Ово е кратки преглед деланија Петровићевог. Кад помислимо, да е тек 26 година живио, и само 2½ године као професор делао, то ћемо лако увидити, чему смо се од њга надати могли, и шта смо у њму изгубили! С' тога вредни и савестни труђеник овај заслужуе, да му, као ваљаном учитељу и писателю, на гробу рекнемо: „Вѣчная память.“

Д о п и с.

Из Бачког Дистрикта. Пречастни Г. Петар Чолић окружни управитель школски походио е ове године школе округа Новосадског с великом ревношћу и усрдием. Из поузданог извора разабрао сам, да се у поменутом округу ове

године примѣтио у обште болѣи успех у школама, и то особито код оних учителя, кои се есенас приликом састанка и братскога договора уверише о користи разумног начина обучавања, пак се свойски потрудише, да у кругу свое раднѣ остваре поправленѣ јавног обучавања, око кога се врстни наш Господин школски саветник Др. Ђорђе Патошевић ревностно и неуморно трудио, док нам е очи отворио и упутио нас како нам се валя застарѣлог механизма отрести, и путем напредка поћи. —

На жалост опажа се, да има и таквих млађих учителя, кои брзо забораве науку и савете, што су у препаранди добили, пак држе да им се више нетреба учити и трудити, чим декрет у руке добию. Таки люди дошавши на место определена свога прве године доста добро раде, али на брзо послушаю савет неразумних и лених трбуха, каквих у Бачкой на више места има, кои младом и неискусном учителю веле: „Нетреба све оно слушати што вам се у препаранди говори; може се то и овлаш радити; видите како се ми нетрудимо и немучимо, па нам опет болѣ срећа пева него вама, што се узалуд по васдан у школи мучите и здравлѣ губите. Само се ви добро слажите с нама и будите нам покорни, а за школу и тако никоме ние ни бриге!“ После оваких сиринских примамљивих савета гдекои млади учители забораве на точно вршенѣ дужности свое, и већ друге године мањѣ, а треће јошт мањѣ у школи раде, а и оно што ураде, више е тек као од беде урађено.

Учитель песме никад у напредовању и у усавршавању самога себе застати, па рећи: Све што ми знати валя изучио сам, време е да се за болѣи ужитак постарам тргованѣм, писанѣм код бележника или код ответника, кортешованѣм или ма коим другим радом и занатом. Чуваймо се тога, браћо, и савестно се држимо школе и наших учительских послова. Учећи децу учимо и сами себе! Та има ли лепше, има л' племенитие забаве и раднѣ него што е учительска и васпитатељска?

Наше пак обштине грађанске треба да се постараю што скорие за болѣи ужитак своих учителя, кои заиста тежак и мучац позив имаю и онде, где им е обстанак добром платом обезбеђен, а некиоли тамо, где е плата тако худа и жалостна да ньоме учитель неможе себе и свою породицу ни хлебцем да зарани, као што има таквих места и овде у Бачкой а још више, у Срему и у Бараньи, где учитель на маленој плати

издржавати се и на край изилазити неможе, па му јошт и ту једну кривим зноѐм заслужену плату гдекоје безсавестне сеоске старешине на време неиздају, и закидају!

Ово неговорим ради своје користи. Честита община, у којој служим, стара се примерно за издржавање својих учитеља што нека јој на дику служи. Али за дело савести сматрао сам казати оно што знадем, да је по многим местима бивало, па и данас бива. Ја би се особито радовао, кад би све общине наше својим учитељима труду и заслуги сходну плату определиле и ову точно и благовремено издавале. А вальда је већ и томе еданпут време, да се угледније общине србске, за пример другима, постарају и за осигурање ужитка учительским сирочадма, што би се доиста од њи с пуним правом очекивати могло; ер кад се учитељ труди за облагорођење срца и ума, за васпитање, изображавање и усређење све деце еднога места, то је праведно и прилично да се цело то место о материјалном обстанку и о добром васпитању оних највећих на свету сирочади постара, чиј је родитељ са самоодречењем вршећи најплеменитије и общеполезне учительске дужности, можда баш са ревностиног испуњавања тих светих дужности рано и пре времена с овог света отишао.

То радите, око тога се старайте свестни и уставни общинари наши, али онда и с пуним правом захтевајте од својих учитеља, да једино својом светом звањем живе, и да дужности своје најточније врше!

Овде је свију свестних учитеља и родољубаца једногласна жеља, да се за управитеља свију школа наших што скорје наименује онај отлични и једини србски школски муж, који је у войвоводини нашој од године 1857 — 1861 делом доказао, да је кадар живота и снаге дати нашој пре тога забатаљној народној школи, и за кога смо уверени, да би само он едан у стану био школе наше и опет у цветуће стање поставити. Мислим, да би сва муниципија наша у Угарској и све наше црквене общине требало да од своје стране код новоснованог кр. угарског министарства корак учине да се звање врховног управитеља србских школа неотложно попуни, и повјери ономе мужу, који је за школу нашу у бившем войвоводству највише заслуга себи стекао, и који поверење свег коликог Србства у пуној мери ужива. Овим предлогом несмерам на уништење наше црквенопросветне автономие, него напротив баш

на скорашнѣ остваренѣ едне најважнѣе точке из заключака последнѣг расправног сабора нашег, пак ће нам онда лакше бити изчекивати подпуно решенѣ свию осталих саборских заключака, за коим ће се и онако можда дуго чекати морати.

Народни Учитель.

Школске вести.

НОВА ПРОФЕСОРСКА КАТЕДРА У СРСКОМ УЧИТЕЛСКО-ПРИПРАВНИЧКОМ ЗАВОДУ СОМБОРСКОМ. По жельи Нѣгове Светости Патриарха Самуила високом правительству 20. Мая пр. год. на бр. 41 изьявлѣне, и у смислу предлога Депутацие фонда Шк. у Пешти издао е вр. угарски министар просвѣте 13. Мая ове године бр. 3027. наредбу, којом се у Сомборској препаранди трећа професорска катедра с платом од 400 фор установљява. Катедра ова има се одма до почетка идуће школске године неотложно попунити, а поменута плата ће се из закладе за правосл. источне школе плаћати. Знати ваља да е од год. 1850 па до сада, поменута заклада романској препаранди у Араду по добивеној наредби сваке године са 300 фор. ср. више издавала, него овој Србској препаранди. Овом дакле новом министарском наредбом исправљѣна е и у ред доведена постојаша неприлика, по којој су романи из заведничке закладе наше много више примали него ми Срби.

У истой наредби повишена е плата двојце Арадских професора од 336 фор. са 180 фор. тако да ће и они од почетка ове школске године из горнѣг фонда примати 525 фор. а. вр. колико и тамошњи катихет прима. Напоследку послужитељи завода приправничких у Сомбору и у Араду, кои су досада само 21 фор. плате имали, од почетка ове школске године имаю примати сваки 80 фор. годишнѣ плате. Као што смо из поуздана извора извештени, нова катедра одређена ће бити за предаванѣ природних наука и економие, Рачуна, Геометрије, Земљописа и Ютачственице, кое е све досада главни приправнички професор покрај осталих предмета предавао. Главни приправнички професор предавати ће и у будуће Педагогию, Дидактику, Метод, Историю и науку о устройству народних школа, и руководѣе практична покушаваня приправника у основном обучаваню; уз то ће још од предмета, што их сад г. катихет предае, славенски язык припасти у део главном професору, те тим ће се свима професорима овога завода посао знаменито олакшати, и учинити, да ће они од сада на предаванѣ дотичних предмета више снаге и времена обраћати моћи. —

ИЗ СРБСКЕ ПРЕПАРАНДИЕ. У очи св. Константина и Елене примили смо велику слику блаженочившег Владике Платона, која е овом заводу из Новог Сада на дар послата. Слика ће се ова хранити у соби за држанѣ учевних саветованя одређеној, а о свечаностима изставля ће у великој дворани школској. — На Петровдан даваће се овде парастос покойноме владици, после кога ће се држати у приправничком заводу свечаност у спомен овог редког добротвора учеће се младежи Србске. Као што сам могао дознати, таква ће се свеча-

ност у овом заводу, одсада сваке године на поменути празник, као на дан рођења Платоновог, обдржавати.

Любители просвете народне позиваю се да на ову прву свечаност, што се у спомен Владике Платона у Сомбору држи, дођи изволе.

НАИМЕНОВАЊА У КР. УГАРСКОМ МИНИСТАРСТВУ ПРОСВЕТЕ.

Званичне мађарске новине саопштавају наредбу по којој е г. Липовнички насловни владика римски наименован за Министериялног саветника у кр. уг. Министарству просвете и цркв. послера; господин кр. Саветник Теодор Мандић наименован е за саветника отсека при истом министарству.

ПРИЛОГ НА ФОНД ШКОЛ. ЛИСТА. Учительски збор србске главне основне школе у Руми, од новца на тамошњој овогодишњој майској свечаности скупљенога, одредио е 8 фр. као прилог фонду Школскога Листа. Ове е новце г. Арон Аршиновић учитель IV. разреда Уредништву овом послао е жельом да би поменути фонд што скорие у толико порастао, да се њиме издаванъ Школскога Листа на свагда обезбеди.

УПРАЗЊНО УЧИТЕЛСКО МЕСТО. Ради попуњена учительског места у IV. разреду србске главне основне школе у В. Кикинди, поново е расписан стечай до Видовадне ове године.

О б я в а.

С концем овога месеца изтиче рок предплате многим нашим предбројницима; с' тога их учтиво позивамо да предплату за друго полгодие понове.

Господа предплатници нека опросте, што због маленог простора листа немогосмо уллучити прилику, да имена њихова досада по обећању своје штампати дамо, то ће се скорим накнадити; засада само ћемо с благодарношћу споменути, да се за досадашњи обстанак овога Листа највише има благодарити старану некоем отличне Господе србске, која су у кругу свом находеће се обштине свештенике учителя и богословце на држаћ Листа овога позвала. Имена ових врстних добротвора Школ. Листа у свое време с похвалом ћемо у странице Листа овога ради спомена и подржаваня уврстити, а засада нека им свима овим јавна благодарност изречена буде. —

Господа и Обштине, што Лист примаю, а досада нам јошт неплатише, умољаваю се да предплату на целу годину најдалъ до 1 Јунија ове године послати изволе.

Ланьске дужнике по ново опоминъмо, да се што пре оддуже.

Издае и уређуе Никола Ђ. Вукићевић.

Брзотиском Андрие Вагнера и друга.